

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

Številka:323-01-2/2020/4 EPA 1326-VIII
Ljubljana, 20. 10. 2020

Komisija za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je na podlagi drugega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 - uradno prečiščeno besedilo, 95/09 - odl. US in 21/13 - ZFDO-F) in 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14, 26/15, 55/20 in 123/20), sprejela naslednje

M N E N J E

k Letnemu poročilu o poslovanju družbe Slovenski državni gozdovi, d. o. o., v letu 2019

Komisija za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je na 22. seji 8. 10. 2020 obravnavala Letno poročilo o poslovanju družbe Slovenski državni gozdovi, d. o. o., v letu 2019 (v nadaljevanju: poročilo, ki ga je pripravila in v obravnavo Državnemu zboru predložila družba Slovenski državni gozdovi, d. o. o. (v nadaljevanju: SiDG).

Komisija **se je seznanila** s poročilom.

Poročilo so predstavili in z odgovori na zastavljena vprašanja članov komisije dodatno pojasnili začasni direktor SiDG Samo Mihelin, Janez Zafran in generalni direktor Direktorata za gozdarstvo in lovstvo na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano mag. Robert Režonja. Komisija je bila seznanjena tudi s stališčem Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (v nadaljevanju: KGZS).

Iz vsebine poročila izhaja, da je bilo poslovanje SiGD v letu 2019 uspešno in v skladu s cilji, ki jih določa 7. člen Zakona o gospodarjenju z gozdovi v lasti Republike Slovenije (v nadaljevanju: ZGGLRS). Lani je bilo v Gozdni sklad vplačanih 13,1 milijona evrov, prodalo se je 1,35 milijona m³ gozdno lesnih sortimentov po povprečni ceni 48,38 evra/m³, od tega skoraj 70 % po dolgoročnih pogodbah lesnopredelovalnim podjetjem v Sloveniji. Povečala se je površina državnih gozdov za skupaj 1.412 ha (nakupi in kaduciteta), povečale so se lastne zmogljivosti SiGD za sečnjo, spravilo ter transport gozdnih lesnih sortimentov, pri gospodarjenju z gozdovi je SiGD izpolnjeval mednarodne standarde ter krepil ekološke in socialne funkcije gozdov. SiGD je deloval odgovorno do družbenega okolja in lokalnih skupnosti, saj so bila izvedena obsežna vlaganja v gozdove, kot so gojitvena in varstvena dela ter vlaganje v gozdno infrastrukturo. Kljub povečanemu obsegu sanitarnih sečenj - te je bilo kar 48 % celotne realizacije sečnje zaradi gradacije podlubnikov, ki je porušil razmerja v strukturi poseka in zaradi povečanih količin celuloznega lesa na področju EU, kar je vplivalo na padanje cene hlodovine iglavcev (kar 65 % sečnje) - so slovenski obrati uvažali smreko iz tujine (Češke).

Komisija ugotavlja, da je poročilo strukturirano tako, da prikazuje doseganje posameznih ciljev po posameznih letih in je bolj pregledno, vendar obenem izpostavlja, da vsebuje premalo relevantnih podatkov za celovito seznanitev s poslovanjem SiDG. Poročilo je pripravljeno na podlagi ZGGLRS, ki SiDG nalaga, da enkrat letno, najpozneje do 31. oktobra, Državnemu zboru pošlje letno poročilo o poslovanju v preteklem letu in v njem prikaže doseganje zakonskih ciljev gospodarjenja z državnimi gozdovi. Člani komisije predlagajo, da SiDG, ki mora kot gospodarska družba pripraviti tudi poročilo o poslovanju v skladu z Zakonom o gospodarskih družbah, naslednjič predloži v obravnavo to poročilo dopolnjeno z zahtevami po ZGGLRS, saj je priprava večjega števila poročil neracionalna in ne prinaša nobene dodane vrednosti. Pri tem državni svetniki tudi opozarjajo, da bi moralo tovrstno poročilo vsebovati podatke o neto donosu lesa iz državnih gozdov, ceni lastne proizvodnje in dejanski cenovni učinkovitosti in o kakovostni strukturi posekanega in prodanega lesa ter tabelo s konkretnimi kakovostnimi razredi, ločeno za vsako klaso posebej po posameznih območnih enotah in ne združeno. Komisija predlaga, da se pripravi inventarizacija državnih gozdov in na njeni podlagi v naslednja poročila vnesejo vsi relevantni podatki o dejanskem stanju (vrednosti) državnih gozdovih. S tem bi zagotovili tudi večjo transparentnost gospodarjenja z državnimi gozdovi.

Komisija ugotavlja, da se je poslovni izid SiDG v dveh letih znižal za 14,3 %, in to kljub konjunkturi v gospodarstvu in povečanem povpraševanju po lesu. Iz poročila je razvidno, da je bil 2019 neto donos za državo (razlika med vrednostjo lesa in stroški poseka, spravila, gojenja in varstva gozdov ter vzdrževanja cest) 27,9 evra/m³. Ker pa se donos za državo meri tudi prek vplačil v Gozdni sklad, plačila davkov in doseženega poslovnega izida, ta na letni ravni znaša okoli 27 do 29 mio evrov. Komisija meni, da so podatki zavajajoči in da je država dejansko prejela 5.652.245 evrov (razvidno iz bilance izkaza gibanja kapitala v rubriki transakcije z lastniki). Če k temu prištejemo še 2.553.508 evrov davka na dobiček, to pomeni, da je SiDG v državno blagajno dejansko vplačal 8.205.753 evrov. Ob upoštevanju prodane količine lesa je donos za lastnika 6,08 evrov/m³. Vplačilo v Gozdni sklad (9,67 evrov/m³) ni donos za državo, saj je v skladu z zakonom Gozdni sklad namenjen nakupu gozdov, pospeševanju negovanja gozdov ter sanacijam po ujmah. Četudi bi vplačilo v Gozdni sklad upoštevali pri ugotavljanju neto donosa za državo, ne moremo govoriti o 27,9 evra/m³, ampak le o 15,75 evra/m³, kar pa je primerljivo z izkupičkom iz preteklega koncesijskega sistema, za katerega se je ocenjevalo, da ni ekonomičen.

Komisija nadalje ugotavlja, da SiDG sledi zakonskemu cilju dolgoročnega povečevanja površine državnih gozdov. To je skladno tudi z Evropskim zelenim dogovorom o vzpostavitvi trajnostnega gospodarstva EU, katerega cilj je vzpostavitev 10 % varovalnih gozdov. Danes ima Slovenija približno 7 % tako zaščitenih gozdov (varovalni gozdovi, gozdni rezervati in Triglavski narodni park). Lani je SiDG sklenil 235 pravnih poslov za skupno 1.409 ha gozdov, prek zapuščinskih poslov in kaducitet pridobil 37 ha gozdov, prodal je 32 ha gozdov, na občine pa neodplačno prenesel okoli 1,5 ha. Komisija je izpostavila problematiko nakupov gozdov z vnaprejšnjim pošiljanjem ponudb za odkup s ponujenimi visokimi odkupnimi cenami, ki jim je težko konkurirati, na kar opozarjajo tudi na KGZS. Komisija je dobila pojasnilo, da SiDG posluje v skladu z načrtom razpolaganja, ki ga potrdi Vlada. V strateškem načrtu Vlade je med drugim postavljen cilj, da se letno pridobi 120 ha

gozdov. Pridobivanje gozdov s pošiljanjem ponudb se je izvedlo na podlagi predloga Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter Ministrstva za okolje o aktivnemu pristopu z zemljišči – ponudba za nakup gozdov. S tem načinom se je realiziral nakup nekaj 100 ha gozdov. Kot je bilo pojasnjeno, SiDG v prihodnje ne bo več nadaljeval z aktivnim pristopom (pošiljanjem ponudb) zaradi dogovora med Ministrstvom za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter Zvezo lastnikov gozdov. Komisija v poročilu pogoša podatek o ceni kupljenih gozdov oz. ceni nakupa 1 m² gozda, kar bi lahko primerjali s povprečno ceno transakcij z gozdom v celotni državi. Iz poročila tudi ni moč razbrati, kakšni gozdovi se kupujejo, saj bi na ta način lahko preverili, ali se res kupujejo izsekani – prazni gozdovi po visokih in nekonkurenčnih cenah. Komisija predlaga, da se razmisli o možnosti povečanja deleža državnih gozdov na način, da bi se gozdovi občin obravnavali kot državni gozdovi brez njihovega odkupovanja od občin.

Komisija je izrazila zadovoljstvo, da SiDG, v zasledovanju cilja razvoja podeželja, zlasti ohranjanja kmetiji in podeželja v gorskem in hribovitem svetu z omejenim možnostmi gospodarjenja, za izvajanje del sečnje in spravila vključuje gorske in hribovske kmetije, ki ta dela izvajajo kot dopolnilno dejavnost. Komisija meni, da je treba stremeti k čim višji vključenosti kmetij tudi v prihodnje in izdelati strategijo oz. zagotoviti sistemski pristop izvajanja del po 2022, ko se bodo začele iztekati koncesijske pogodbe za izkoriščanje gozdov v lasti Republike Slovenije. Treba je oblikovati primerne pogoje, da bodo zainteresirani kmetje čim lažje dostopali k izvajanju del na podlagi javnih razpisov. Komisija izpostavlja, da je treba pogodbene izvajalce za delo sečnje plačati, ko je les še na kamionski cesti in ne šele, ko SiDG les proda, kar se dogaja danes. Izvajalci sečnje tako čakajo na izplačila tudi več mesecev, zato v tem času tudi ne morejo poplačati davčnih obveznosti. V poročilu je le podatek o povprečni ceni za spravilo (20,40 evrov/m³), manjkata pa podatka o višini plačila za storitve izvajalcem in lastni ceni proizvodnje, ki bi kazala realnejšo sliko o poslovanju in dejanski cenovni učinkovitosti. Komisija ob tem poudarja, da je cena za sečnjo najetih izvajalcev prenizka, saj znaša le okoli 17 evrov/m³, pri čemer je cena lastne sečnje po podatkih SiDG na dan 30. 9. 2020 24,99 evra/m³. Kot je bilo pojasnjeno, v SiDG intenzivno iščejo model za določitev bolj ustrezne cene sečnje, pri čemer opozarjajo, da z lastno ceno ne bodo nikoli dosegli tržne cene, ker morajo izpolnjevati zakonske predpise in zahteve s področja varnosti in zdravja pri delu.

Komisija ugotavlja, da je SiDG v preteklem letu izvedla obsežna vlaganja v gozdove v višini okoli 2,3 mio evrov - gojitvena in varstvena dela, vlaganja v gozdno infrastrukturo (novogradnja in rekonstrukcija gozdnih cest in vlak z usposobljenim lastnim inženirskim osebjem za projektiranje in nadzor nad izvajanjem del). Ob tem komisija izpostavlja, da iz poročila ni razvidno, na katerih zemljiščih so bila dela dejansko izvedena in kakšna dela so se izvajala, kar je pogoj za preverjanje stanja v naravi. Komisija predlaga, da se v prihodnje vlaganja v ceste in vlake povečajo s ciljem ohranitve dolgoročne kakovosti in odprtosti gozdov, saj je trenutni vložek prenizek (iz poročila izhaja, da je strošek vlaganj v ceste in vlake 0,84 evra/m² oz. skupen znesek vseh vlaganj 2,78 evra/m²). Pri tem tudi ne smemo prezreti dejstva, da so gozdne prometnice pomembne tudi z vidika dostopnosti kmetij.

Za realnejšo analizo poslovanja SiDG bi se moralo poročilo po mnenju komisije dopolniti tudi s podatki o morebitnih subvencijah, ki so bile pridobljene za izvedena

gozdnogojitvena in varstvena dela, za katere je SiDG namenil 2.620.596 evrov oz. 1,94 evra/m².

Komisija opozarja, da iz poročila tudi ni moč razbrati nobenih podatkov o kraji lesa v državnih gozdovih, čeprav je bila tovrstna problematika tudi medijsko izpostavljena. Člani komisije se sprašujejo, kako se izvaja notranji nadzor oz. na kakšen način se ugotavlja obvladovanje tveganj, povezanih s krajo lesa. Kot je bilo pojasnjeno, je bilo po podatkih Zavoda za gozdove Slovenije in SiDG 2020 (na dan 23. 9. 2020) iz vseh slovenskih gozdov spravljenega 3.100 m³ lesa brez odobritve (kar sicer še ne pomeni ukradenega lesa) in prijavljenih tatvin lesa v obsegu 1.549 m³. Od 90 tatvin je zgolj 13 takih, kjer so storilci znani, pri ostalih pa storilci niso znani, pri čemer je dokazovanje izjemno zahtevno. Notranja revizija SiDG je na tem področju ugotovila določena tveganja, ki se odpravljajo, poleg tega se vzpostavlja informacijski sistem za področje gozdne proizvodnje, ki bo omogočal nadzor nad pretokom blaga. Komisija meni, da bi bilo na tem področju smotrno vključiti tudi lokalne skupnosti oz. njihove redarske službe.

Komisija tudi ugotavlja, da je zakonski cilj prodaje lesa na panju v minimalnem obsegu dosežen, saj se je v preteklem letu na ta način prodalo zgolj 1 % lesa po povprečni ceni 45,05 evra/m³. Ob tem je bila komisija seznanjena, da se je letos zaradi epidemije obseg direktne prodaje bistveno povečal zaradi spremenjenih pravil prodaje, ki jih je sprejela skupščina, in na podlagi katerih je dovoljen bistveno večji obseg direktne prodaje. Komisija tak ukrep podpira, saj omogoča pospešitev prodaje, kar je nujno, še posebej v kriznih razmerah (npr. vetrolom 2018, lubadar 2017). S tem se pospeši tudi sanacija, saj je podjetje, ki kupi les na panju, zainteresirano, da les pospravi čim prej in tako iztrži čim višjo kakovost in s tem tudi višjo ceno. Izvajanje sanacije s skromno prodajo lesa na panju oz. brez nje vodi le v prekomerno skladiščenje lesa v centralnih skladiščih, kjer izgublja na kakovosti in vrednosti. Na to kaže tudi podatek iz poročila, da se je leto 2019 začelo z visokim stanjem (180.000 m³) zalog gozdnih lesnih sortimentov slabše kakovosti iz sanitarne sečnje iz konca leta 2018, kar je na koncu bilo prodano na Hrvaško, Bosno in Hercegovino ter Kosovo. Poleg tega lahko kupec na panju dogovori dolžino hlodovine, v nasprotnem primeru je hlodovina razrezana na 4m in se težje proda kot višek na trgu.

Komisija je bila seznanjena, da se trend padanja cene nadaljuje tudi 2020 in je posledica presežka ponudbe gozdno lesnih sortimentov na trgih srednje Evrope in bližnje okolice Slovenije. Po dolgoročnih pogodbah je bilo prodano 69 % lesa po povprečni ceni 46,92 evra/m³, z javnim zbiranjem ponudb za kratkoročne pogodbe 23 % lesa po 52,18 evra/m³, z javno dražbo 7 % lesa po povprečni ceni 51,20 evra/m³, z direktno prodajo na panju 1 % po povprečni ceni 45,05 evra/m³. SiDG je nadaljevala pri vzpostavitvi gozdno-lesnih verig in oblikovanju zelenih delovnih mest, saj se s tem namenom tudi povečuje obseg prodaje po dolgoročnih pogodbah. SiDG kar 97,3 % lesa proda v Sloveniji, okoli 2,5 % lesa izvozi na Hrvaško (EU), nekaj pa v Bosno in Hercegovino. Vzpostavljanje gozdno-lesnih verig prek dolgoročnih pogodb lesnopredelovalnim podjetjem v Sloveniji je sicer izjemno pozitivno, saj zagotavlja določno število zelenih delovnih mest, še vedno pa je premalo produkcije končnih izdelkov. Med največjimi odjemnimi podjetji lesa so npr. Megales, d. o. o., GG Bled, d. o. o., in Tisa, d. o. o., ki so največji izvozniki lesa (hlodov, polizdelkov) v Avstrijo in Italijo. V razpravi so člani komisije izpostavili še zmeraj prisotne težave s

prevoznicami in problematiko nelegalnega izvoza in prodaje lesa v tujino, predvsem v Italijo.

SiDG je investirala okoli 3,5 mio evrov v gozdno infrastrukturo in 1,8 mio evrov v opremo za lastno proizvodnjo, z investiranjem v lastno proizvodnjo nadaljuje tudi letos. Po oceni SiDG bo strateški cilj obsega lastne proizvodnje dosežen v začetku 2021, ko bodo sposobni realizirati 20 % sečnje z lastno proizvodnjo. SiDG trenutno razpolaga z enim kompletom strojne sečnje in z enim kompletom žičnične sečnje, v teku pa je nakup še dveh kompletov strojne sečnje in en za žičnično spravilo. Komisija se strinja, da je pomembno, da SiDG zagotovi 20 % proizvodnje z lastno delovno silo in s tem takojšne ukrepanje v primeru naravnih nesreč, vendar opozarja, da je treba stremeti tudi k cenovni učinkovitosti pri izvajanju del in nakupu opreme ter preprečiti kakršenkoli dvom v transparentnost nabave opreme, kar se je zgodilo v primeru nakupa slovenskega traktorja Bijol in prikolic za selitev strojne sečnje iz okolice Kočevja. Ob tem komisija izpostavlja, da delež sanitarne sečnje v višini 48 % celotnega poseka ni samo posledica ujm in lubadarja, ampak tudi sistema javnega naročanja izvedbe del, ko zaradi postopkovnih zamud pri oddaji del večina napadenih dreves ni posekana pravočasno in se zato gradacija lubadarja samo širi. Komisija poudarja, da je treba že v javne razpise s ciljem dejanskega zagotavljanja zelenih delovnih mest vključiti lokalni, ekološki in nizkoogljični vidik. Če želimo poudariti socialno funkcijo gozdov in obenem preprečiti preobremenjenost lokalnih cest s kamioni, je smiselno, da sečnjo izvajajo lokalni izvajalci in da dobi možnost odkupa najprej lokalni kupec.

SiDG je lani izvedla tudi manjšo investicijo v hčerinsko družbo Snežnik, d. o. o., za nakup lupilne linije, ki je letos v polnem obratovanju. Ob ugotovitvi, da podjetje Snežnik, d. o. o., vsakodnevno ustvarja tekočo izgubo in bo tudi letošnje poslovno leto zaključilo z izgubo, komisija opozarja, da iz poročila ni razvidno, da je lani podjetje ustvarilo 670.639 evrov izgube. S tega vidika komisija poudarja, da je treba razmisliti o nadaljnjem odpiranju načrtovanih štirih centrov za zbiranje in predelavo lesa, saj lahko vsaka tovrstna investicija predstavlja tveganje nedovoljene državne pomoči (ob testu zasebnega interesa).

Komisija v poročilu pogrša podatke o poteku razdruževanja premoženja s Skladom kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije (v nadaljevanju: Sklad). Pri zadnji obravnavi Poročila o delu in zaključnem računu Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije je bila komisija namreč seznanjena, da je več kot 50.000 zemljišč z mešano kmetijsko rabo in gozdom v soupravljanju Sklada in SiDG, pri tem pa razmerje med Skladom in SiDG kot upravljavcema teh zemljišč ni natančno opredeljeno. Skupno upravljanje tudi upočasnjuje postopke prometa s temi zemljišči, k temu pa prispeva tudi dejstvo, da še vedno veliko zemljišč nima urejenega lastniško pravnega statusa (vpisana družbena/zasebna lastnina).

* * *

Za poročevalca je bil določen predsednik komisije Branko Tomažič.

Predsednik
Cvetko Zupančič, l.r.